

Gro Wollebæk

EKSTRA KOPIARK

SPIRE

NATURFAG

1

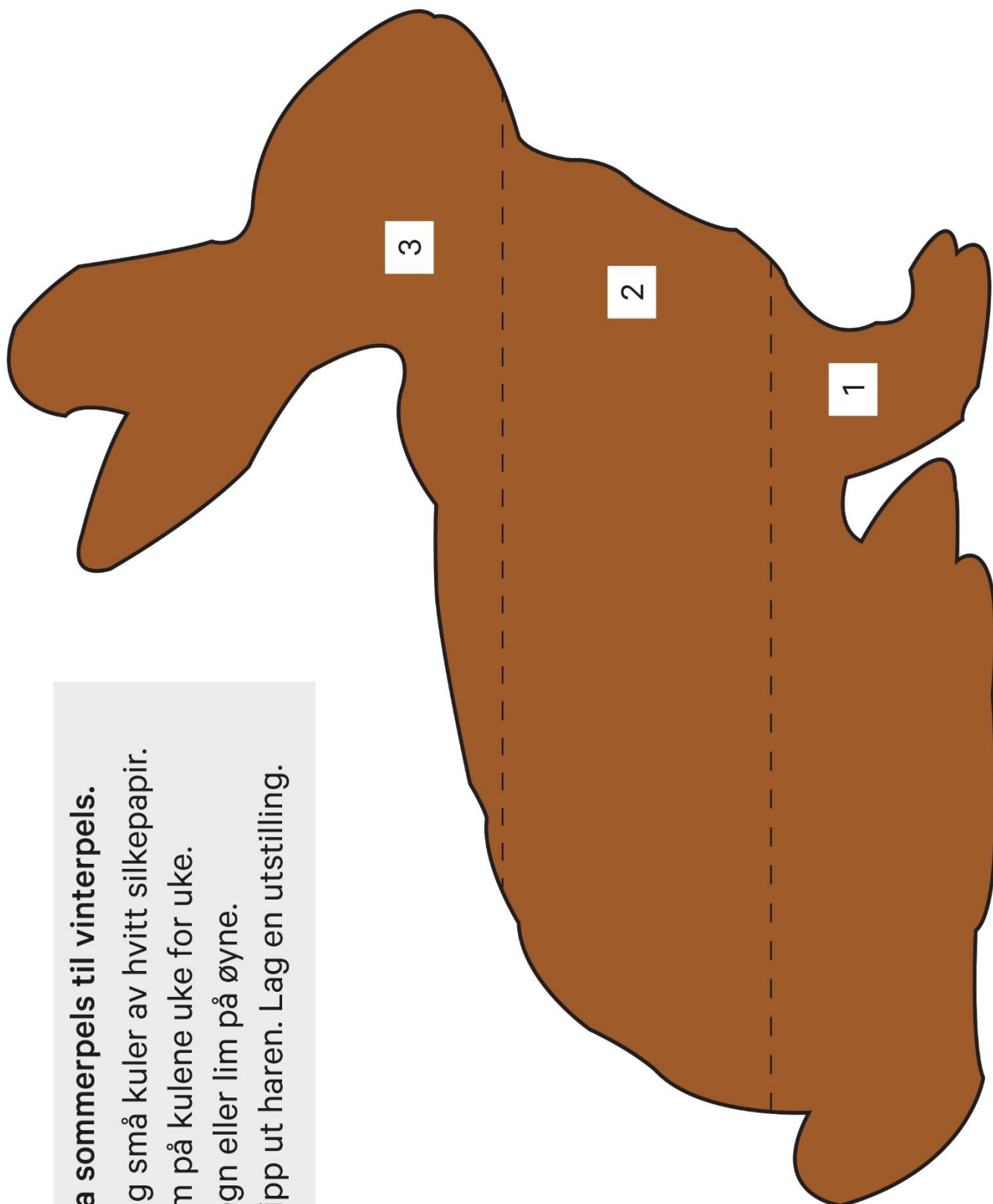
GAN Aschehoug



ÅRET HOS SAMENE

ÅRSTID	GJØREMÅL	REINENS LIVSSYKLUS
HØSTSOMMER halve august og september	Reinen blir sortert. Slakting, reinmerking, gjelling av okserein. Nye kalver blir merket i øret med merket til reineieren. Vedhogst og skjæring av sennagress. Seifiske, sildefiske, kveitefiske, bærplukking og potetopptak.	Reinen spiser mye sopp i tillegg til planter og urter for å fete seg opp før vinteren.
HØST oktober og november	Når sommeren er over, samles reinen. Slaktedyrene velges ut. I tillegg merkes kalvene som ennå ikke har fått merke. Dyrene flyttes til høstbeite. Slakting, fiske, sanking av sau, klipping av sau og sanking av duodjømner.	Reinen er i brunst. Bukkene og simlene parrer seg.
HØSTVINTER halve november og halve desember	Reinen flyttes over til vinterbeite.	Bukkene feier geviret i november. Feller geviret i desember. Simlene beholder geviret til etter kalvingen. Da kan hun hevde sin rett til mat. Reinen graver fram mat fra under snøen.
VINTER halve desember, halve januar og halve februar	Slakting av dyr til vår- og sommerforsyninger. Noe slakt selges. Fjøsdrift og vinterfiske av torsk. Duodjarbeid. Feiring av samenes nasjonaldag 6. februar.	Reinen bruker tid på å finne mat. Lav og mose er viktig matkilde. Hvis det er lite snø og mye is, må reinen få støttefór av reineieren.
VÅRVINTER halve februar og hele mars	Samling av reinflokken. Tørking av reinkjøtt. Fjøsdrift, tørking av kjøtt. Vårfiske etter torsk. Isfiske. Duodjarbeid.	Reinen er på beite og bruker tid på å finne mat.
VÅR april og halve mai	Våren er starten på et nytt rein-år for samene. I mai flyttes reinen fra vinterbeite til kalvingsområdet. I Kautokeino har ikke barna vinterferie, men vårferie første uka i mai. Da kan barna som tilhører reindrif være med på vårflytting av reinflokken fra innlandet ut mot kysten. Tørking av reinkjøtt.	Reinen kalver.
VÅRSOMMER halve mai og halve juni	Garving av reinskinn. Vårønn, eggsanking, laksenotfiske og ferskvannsfiske.	Simlene kalver. De får som regel én kalv hver. Bukkene er skilt ut og går i egne områder. Simlene feier geviret etter kalving for å komme i brunst.
SOMMER halve juni, hele juli og halve august	Kalvemerking. Pesk (ytterplagg) fra kalveskinnet lages. Salg av Dduodji langs veiene. Garving av skinn. Bærplukking, innsjøfiske, høyonn, laksefiske i elva, laksenotfiske, multeplukking og seifiske.	Reinen beiter friske urter, gress, starr, skudd, lav, blader av lyng og trær. Reinen flytter seg dit snøen smelter. Reinen bruker også områder med snø til avkjøling og for å komme seg vekk fra mygg.

HARENS VINTERPELS



Fra sommerpels til vinterpels.

Lag små kuler av hvitt silkepapir.

Lim på kulene uke for uke.

Tegn eller lim på øyne.

Klipp ut haren. Lag en utstilling.

VINTERPELSEN TIL HAREN

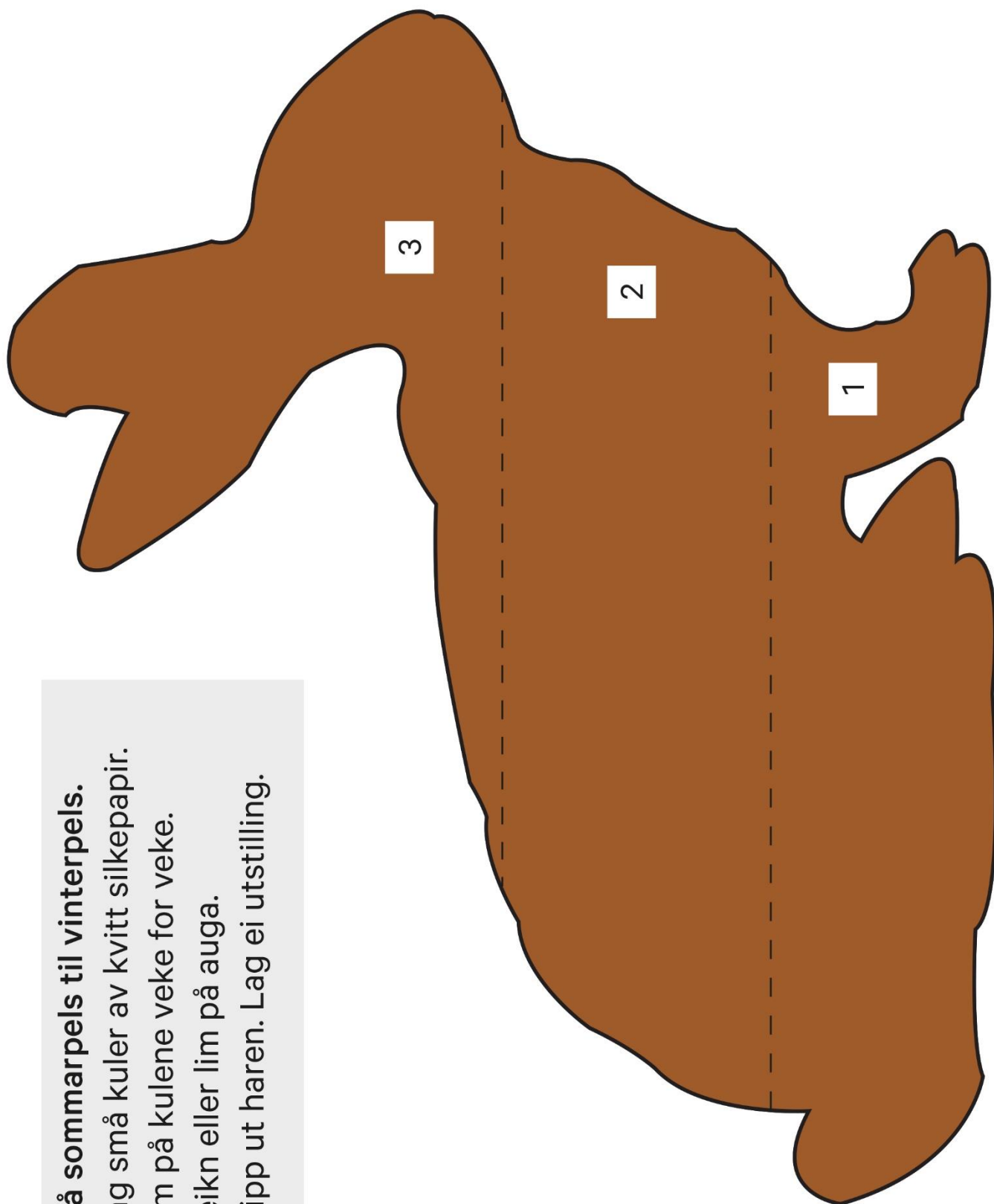
Frå sommarpels til vinterpels.

Lag små kuler av kvitt silkepapir.

Lim på kulene veke for veke.

Teikn eller lim på auga.

Klipp ut haren. Lag ei utstilling.



TREKKFUGLER

Trekkfugler reiser sørover om vinteren.

De spiser mye mat før de flyr i store flokker mot sør.



Rødstrupe



Måltrost



Linerle



Stær



Tjeld



Rødnebbterne



Gjøk



Grågås

TREKKFUGLAR

Trekkfuglar reiser sørover om vinteren.

Dei et mykje mat før dei flyg i store flokkar mot sør.



Raudstrupe



Måltrost



Linerle



Star



Tjeld



Raudnebbterne



Gauk



Grågås

STANDFUGLER

En standfugl reiser ikke sørover om vinteren.
Den blir på hjemstedet sitt hele vinteren.



Dompap



Stokkand



Skjære



Kråke



Pilfink



Gråspurv



Blåmeis



Kjøttmeis

STANDFUGLAR

Ein standfugl reiser ikkje sørover om vinteren.
Han blir på heimstaden sin heile vinteren.



Dompap



Stokkand



Skjore



Kråke



Pilfink



Gråsporv



Blåmeis



Kjøtmeis